

Lapsen oikeudet suomalaisissa pörssiyhtiöissä

Miten lapset näkyvät kestävyysraportoinnissa?

Katsaus vuoden 2024 raportteihin

Lapsen oikeudet suomalaisten pörssiyritysten kestävyysraporteissa

SOS-Lapsikylä on selvittänyt, miten lapset ja lapsen oikeudet nousevat esiin 43 suomalaisen pörssiyrityksen vuoden 2024 kestävyysraportoinnissa, joka on toteutettu EU:n yritys vastuudirektiivin, Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), mukaisesti. CSRD on raportointivelvoite, ei suora toimintavelvoite, mutta jos vaikutus tai riski todetaan olennaisuusarviossa merkittäväksi, yritykseltä edellytetään läpinäkyvää raportointia myös siihen liittyvistä korjaavista ja ehkäisevistä toimenpiteistä. Direktiivi astui voimaan alkuvuodesta 2023. Ensimmäiset tilikaudesta 2024 raportoivat kestävyysraportit julkaistiin keväällä 2025. Tämän selvityksen tavoitteena on muodostaa yleiskuva siitä, missä yhteyksissä ja konteksteissa yritykset huomioivat lapset raporteissaan sekä kuinka laajasti lapsiin liittyviä näkökulmia käsitellään. Selvityksen tarkoituksena ei ole arvioida yksittäisten yritysten raportointia lapsista tai lapsen oikeuksien toteutumisesta, vaan hahmottaa kokonaiskuva lapsiin liittyvän raportoinnin laajuudesta ja painotuksista.

Selvityksen kohteena ovat olleet vuoden 2024 kestävyysraportit, jotka on laadittu CSRD-direktiivin mukaisesti. CSRD:n ensimmäinen raportointivaihe koskee suuria, yli 500 työntekijän pörssiyrityksiä, jotka ovat jo kuuluneet NFRD-direktiivin soveltamisalaan. Kyseiset yritykset ovat raportoineet vuoden 2024 tilikaudesta, ja raportit on julkaistu vuoden 2025 aikana. Selvitykseen on voinut sisältyä myös yrityksiä, jotka ovat vapaaehtoisesti laatineet raporttinsa CSRD:n vaatimusten mukaisesti.

Selvitys tarjoaa kuvan siitä, missä konteksteissa lapset ja lapsen oikeudet nousevat esiin kestävyysraportoinnissa. Näiden tietojen perusteella SOS-Lapsikylä kertoo myös omat toimenpideehdotukset siitä, miten lapsista ja lapsen oikeuksista raportointia voisi laajentaa. Ehdotuksia noudattamalla yritykset vahvistavat liiketoimintaansa muun muassa pienentämällä maineriskejä, vahvistamalla sosiaalista toimilupaa sekä parantamalla houkuttelevuuttaan työntekijöiden, sijoittajien ja kuluttajien silmissä.

Selvityksen tausta ja tavoite

Alkuvuodesta 2025 SOS-Lapsikylä toteutti yhteistyössä Aalto-yliopiston opiskelijoiden kanssa selvityksen, jossa tarkasteltiin, miten lapset ja lapsen oikeudet tulisi huomioida yritysten CSRD:n mukaisessa kestävyysraportoinnissa. Yhteistyön tuloksena syntyi käytännönläheisiä työkortteja, jotka auttavat yrityksiä arvioimaan lapsen oikeuksien toteutumista omassa toiminnassaan sekä tunnistamaan näkökulmia, joita voisi sisällyttää raportointiin. Opiskelijatyön toteuttamishetkellä ensimmäisiä CSRD:n mukaisia kestävyysraportteja ei ollut vielä julkaistu, mutta projektin myötä syntyi kuitenkin ajatus tämän selvityksen toteuttamisesta.

Tässä selvityksessä SOS-Lapsikylä on tarkastellut miten yritykset huomioivat lapset uusissa CSRD:n mukaisissa kestävyysraporteissaan, jotta voidaan paremmin ymmärtää, millaisiin liiketoiminnan kohtiin lapsiin kohdistuvat riskit yritysten näkökulmasta liittyvät. Tiedon avulla voidaan hahmottaa, mikäli yritykset tarvitsevat tukea ja näkökulmia lapsen oikeuksien sisällyttämiseen raportointiinsa. Tiedon avulla voimme myös kehittää uusia ratkaisuja, joiden tuella yritykset voivat entistä systemaattisemmin tukea lapsen oikeuksien toteutumista omassa toiminnassaan ja arvoketjuissaan, sekä raportoida vaikutuksista läpinäkyvästi ja rakentavasti.

Selvitys on toteutettu tunnistamalla raporttien sisällöistä tietyt lapsiin ja lapsen oikeuksiin liittyvät hakusanat sekä kontekstit, joissa nämä termit mainitaan. Tarkastelun kohteena on erityisesti missä ESRS-standardissa (European Sustainability Reporting Standards) lapsinäkökulma nousee. ESRS-standardit määrittelevät, mitä yritysten tulee raportoida ympäristöön, ihmisiin ja hallintoon liittyvistä vaikutuksistaan yhdenmukaisella tavalla. Ne koostuvat yleisistä, ympäristö-, sosiaali- ja hallintostandardeista, joista raportoidaan olennaisuusarvion perusteella.

Selvitykseen sisältyvät yritykset on koottu liitteeseen 1, ja analyysissa käytetyt hakusanat on esitetty liitteessä 2. Analyysin avulla on pyritty tunnistamaan mahdollisia trendejä ja yhteneväisyyksiä siinä, miten yritykset käsittelevät lapsinäkökulmaa osana CSRD:n mukaista kestävyysraportointia.

Havainnot

Kaikissa 43 kestävyysraportissa lapset mainitaan vähintään kerran. Vaikka mainintojen tarkka sijainti ja painotus vaihtelevat, tietyt kontekstit toistuivat selkeästi useissa raporteissa. Erityisesti lapset ja lapsen oikeudet nousevat ESRS:n sosiaalisissa standardeissa. Yleisellä tasolla lapset mainitaan kestävyysraporttien S1- (omat työntekijät) ja S2-standardeissa (arvoketjun työntekijät) koskien lapsityövoiman riskin olennaisuutta. Myös S4-standardissa (kuluttajat ja loppukäyttäjät) tuotteiden käyttöön ja markkinointiin liittyvissä yhteyksissä huomioidaan lapset kuluttajina sekä avataan erityisiä riskejä lapsille. Satunnaisia mainintoja lapsista löytyi myös S3-standardin (vaikutuksen alaisena olevat yhteisöt) yhteydessä. Ympäristöön liittyvissä standardeissa lapsinäkökulma ei juurikaan tule esille, kun taas hallinnollisissa standardeissa esiintyy mainintoja esimerkiksi lapsen oikeuksista. Hallinnon standardissa (G1 liiketoiminnan harjoittaminen) viitataan YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen sekä yrityksen toimintaperiaatteisiin, joissa lapsityövoiman käyttö on nimenomaisesti kielletty.

Kokonaisuudessaan lapset ja lapsen oikeudet eivät saa merkittävää tilaa yritysten kestävyysraporteissa. **Lapsen oikeudet mainitaan 16 yrityksen raportissa, mikä vastaa 37 % tarkastelluista yrityksistä, kun taas enemmistö, 27 yritystä, ei mainitse lapsen oikeuksia lainkaan.** Yritysten, jotka käsittelevät lapsen oikeuksia, raporteissa viitataan usein YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen ja kerrotaan sitoutumisesta sen periaatteisiin heidän yritystoiminnassaan. Yritykset mainitsevat usein myös odottavansa arvoketjunsä toimijoiden ja toimittajien kunnioittavan lapsen oikeuksia.

Vähemmälle huomiolle jäävät usein teemat, jotka liittyvät esimerkiksi perheystävällisiin käytäntöihin, kuten perhevapaisiin, sekä yritysten toiminnan välillisiin vaikutuksiin lapsiin ja nuoriin esimerkiksi ympäristövaikutusten tai yhteisövaikutusten kautta. Lapset ovat aikuisia haavoittuvaisempia ympäristön vaikutuksille ja heidät tulisi aina nähdä erityisen haavoittuvaisena ryhmänä ympäristölle aiheutuvien riskien, vaikutuksien ja seurauksien raportoinnissa. Lasten asema yrityksen sidosryhmänä jää monissa raporteissa epäselväksi: nähdäänkö lapset kuluttajina, yhteisön jäseninä vai tulevaisuuden työntekijöinä ja päättäjinä.

Lapsityövoima

Lapsen oikeudet nousevat yritysten raporteissa esiin erityisesti lapsityövoiman kontekstissa. On myönteistä, että suomalaiset yritykset suhtautuvat lapsityövoiman kieltoon vakavasti ja käsittelevät aihetta systemaattisesti osana kestävyysraportointiaan. **Tarkastelluista yrityksistä 19 % (8 yritystä) mainitsee lapsinäkökulman vain lapsityövoiman kontekstissa, joka tarkoittaa, ettei lapsia nosteta esiin muissa konteksteissa, kuten arvoketjujen yhteisöissä tai ympäristö- ja saastuttamiskysymyksissä.** On huomioitava, että lapset ovat yritystoiminnan vaikutuksen alaisena myös monessa muussa kontekstissa kuin lapsityövoiman riskeihin liittyen.

Useat yritykset tunnistavat lapsityövoiman riskin omissa arvoketjuissaan ja tuovat esiin haasteet sen todentamisessa, erityisesti monimutkaisissa, useita maita ja toimijoita kattavissa toimitusketjuissa. Riski lapsityövoimalle voi olla olemassa, mutta riskin suuruuden todentaminen on hankalaa. **Lapsityövoiman mahdollinen riski omassa toiminnassa tai arvoketjussa mainitaan 22 yrityksen raporteissa, mikä vastaa 51 %:a tarkastelluista yrityksistä.** Lapsityövoiman kieltäminen ja sen ehkäiseminen on yksi YK:n Global Compact -aloitteen kymmenestä periaatteesta, ja tämä periaate on myös esillä yritysten kestävyysraporteissa.

Vaikutusten ymmärtäminen ja konsultointi

Jotta yritys tai muu toimija pystyy aidosti ymmärtämään vaikutuksiaan tiettyyn ryhmään, sen on konsultoitava ryhmää tai sen edustajaa. **Yhteensä 3 yritystä, eli 7 %, kertoo konsultoineensa lapsia tai lapsia edustavaa tahoa (esim. lapsen oikeuksia edistävää järjestöä) liittyen yrityksen toimintaan tai toiminnan vaikutuksiin.** Saamiensa tietojen perusteella yritys voi kattavasti huomioida vaikutuksen alaisena olevan ryhmän kokemukset ja tiedot päätöksenteossa. Konsultointi voi koskea esimerkiksi toimintatapojen, tuotteiden tai palveluiden kehittämistä, riskien tunnistamista sekä vaikutusten ehkäisyä tai lieventämistä. Säännöllinen ja osallistava konsultointi vahvistaa yrityksen kykyä tehdä lapsilähtöisiä päätöksiä ja parantaa raportoinnin luotettavuutta sekä läpinäkyvyyttä.

Perheystävälliset käytännöt ja välilliset vaikutukset

Yhteensä 22 yritystä, eli 50 % yrityksistä mainitsee vanhempainvapaat omien työntekijöidensä (S1) tai arvoketjun työntekijöiden (S2) standardissa. Valtaosa näistä viittaa perhevapaisiin omien työntekijöidensä kohdalla ja toteaa vapaiden perustuvan paikalliseen lainsäädäntöön, joka vaihtelee merkittävästi maittain. Arvoketjun työntekijöiden osalta perhevapaita käsiteltiin harvemmin, mikä viittaa siihen, että yritysten raportointi sosiaalisista vaikutuksista toimitusketjuissa on rajallinen. Lisäksi raporteissa ei juurikaan käsitelty, tarjotaanko arvoketjun työntekijöille lapsi- ja perheystävällisiä käytäntöjä tai muita tukimuotoja. Tällainen tieto auttaisi hahmottamaan, miten yritysten toimintatavat vaikuttavat työntekijöiden perheisiin ja lapsiin myös välillisesti.

S3-standardi, joka käsittelee vaikutuksen alaisena olevia yhteisöjä, on lapsen oikeuksien näkökulmasta erityisen keskeinen. Standardi kattaa useita lapsiin merkittävästi vaikuttavia osa-alueita, kuten ympäristön saastumisen seuraukset paikallisille yhteisöille sekä ne olosuhteet, joissa yhteisöt elävät yritysten arvoketjuissa. Lapset ovat aikuisia haavoittuvaisempia moniin ympäristö- ja yhteisövaikutuksiin, minkä vuoksi lapsen oikeudet kytkeytyvät vahvasti S3-standardiin. Tästä huolimatta lapsinäkökulmaan liittyvä raportointi kyseisessä standardissa oli tarkastelluissa raporteissa heikkoa. Toisaalta juuri tämän vuoksi S3-standardi tarjoaa yrityksille merkittävän mahdollisuuden vahvistaa lapsen oikeuksien huomioimista ja tuoda ne näkyvämmiin osaksi yhteisövaikutusten arviointia ja raportointia.

Mihin yritysten kannattaa kiinnittää huomiota?

Kestävyysraportteja laatiessaan kannustamme yrityksiä ottamaan huomioon myös lapset ja lapsen oikeudet. Selvityksen havaintojen perusteella olemme koonneet muutamia ehdotuksia toimenpiteiksi, jotka voivat tukea lapsiin kohdistuvien vaikutusten tunnistamista, kuvaamista ja raportointia osana yrityksen kestävyysraportointia.

Kannustamme yrityksiä kuulemaan lapsia ja hyödyntämään lapsen oikeuksia edistävien järjestöjen asiantuntemusta vaikutusten ymmärtämisessä.

Vaikutusten ymmärtämisen kokonaisvaltaisin lähtökohta on kuulla lapsia itseään tai tehdä yhteistyötä toimijoiden kanssa, jotka edustavat lapsia, nuoria ja perheitä. Asiantuntijajärjestöt tarjoavat arvokasta tietoa globaalista ja paikallisesta tilanteesta, esimerkiksi siitä, millaisissa olosuhteissa lapset, nuoret ja työntekijöiden perheet elävät ja miten yritystoiminta heihin vaikuttaa. Tähän sisältyy myös ymmärrys siitä, miten yritysten tuotteet, palvelut ja markkinointi voivat vaikuttaa lasten hyvinvointiin ja oikeuksiin.

Kannustamme yrityksiä raportoimaan lapsiin kohdistuvista olennaisista vaikutuksista ja toimista myös liiketoimintaa vahvistavana tekijänä.

Kun yritykset tuovat näkyväksi lapsiin liittyvät olennaiset vaikutukset ja toimenpiteet, joilla lapsen oikeuksia on edistetty tai tilanteita korjattu, ne eivät ainoastaan täytä raportointivaatimuksia, vaan vahvistavat myös omaa liiketoimintaansa. Lapsen oikeuksien huomioiminen kaksoisolennaisuusarvioinnissa ei ole vain riskienhallintaa, vaan keino lisätä luotettavuutta, kehittää työnantajamielikuvaa vähentää mainehaittojen todennäköisyyttä ja vahvistaa sosiaalista toimilupaa alueilla, joissa yritys toimii. Vastuullinen ja läpinäkyvä raportointi tekee yrityksestä houkuttelevamman sijoituskohteen ja vahvistaa brändiä myös kuluttajien silmissä.

Kannustamme yrityksiä integroimaan lapsen oikeudet osaksi CSRD-raportointia ja nostamaan näkyviin perheystävälliset käytännöt.

CSRD on lisännyt raportoinnin yhtenäisyyttä, mutta jotkin lapsen oikeuksiin liittyvät käytännöt saattavat jäädä vähemmälle huomiolle. Yrityksillä on mahdollisuus tuoda nämä näkökulmat osaksi standardisoitua raportointia kuvaamalla selkeästi esimerkiksi vanhempainvapaisiin, työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen ja muihin perheystävällisiin ratkaisuihin liittyviä käytäntöjä. Tämä vahvistaa ymmärrystä siitä, miten yritys tukee lasten ja perheiden hyvinvointia osana vastuullisuustyötään.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Selvityksen perusteella lapset ja lapsen oikeudet nousevat suomalaisissa pörssiyritysten CSRD-raporteissa pääasiassa lapsityövoiman kontekstissa, kun taas muut lapsiin liittyvät vaikutukset, kuten perheystävälliset käytännöt ja ympäristö- tai yhteisövaikutukset, jäävät usein vähemmälle huomiolle.

CSRD on tuonut raportointiin johdonmukaisuutta, mutta samalla aiemmin vapaamuotoisissa raporteissa esiin nousseet teemat, kuten konkreettiset toimet lapsen oikeuksien edistämiseksi, saattavat jäädä vähemmälle huomiolle. Yrityksillä on edelleen merkittävä mahdollisuus vahvistaa raportointiaan lapsen oikeuksista sekä kehittää konkreettisia toimia lapsen oikeuksien ja hyvinvoinnin edistämiseksi niin omassa toiminnassaan kuin arvoketjussaan.

Lapsinäkökulman systemaattinen huomioiminen raportoinnissa vahvistaa yrityksen vastuullisuutta, lisää läpinäkyvyyttä ja edistää tulevien sukupolvien hyvinvointia. Samalla se tukee työnantajamielikuvan ja yrityksen luotettavuutta sekä vastaa sijoittajien ja kuluttajien kasvaviin odotuksiin avoimuudesta. Kun yritys tuo esiin sekä lapsen oikeuksien toteutumiseen liittyvät haasteet että onnistumiset, se luo paremmat lähtökohdat pitkäjänteiselle kehittämiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle.

SOS-Lapsikylän yritysvastuumateriaalit

Mikäli yrityksesi haluaa tehdä vaikuttavia tekoja, ymmärtää paremmin toimintansa vaikutuksia lapsiin ja saada selkeää määrällistä sekä laadullista tietoa näistä vaikutuksista, voit tutustua SOS-Lapsikylän yritysvastuu- ja CSRD-oppaaseen. Lisäksi tarjoamme käyttöösi SOS-Lapsikylän omat CSRD-työkortit, jotka auttavat yrityksiä tunnistamaan ja pohtimaan erilaisia lapsivaikutuksia CSRD:n sosiaalisissa standardeissa. [Klikkaa tästä ja lataa opas ja työkortit käyttöösi.](#)

Liite 1

Yritykset, joiden kestävyysraportteja tarkasteltiin selvityksessä

Atria	Nokian Renkaat
Elisa	Nordea Bank
Etteplan	Olvi
Finnair	Oriola
Fiskars	Orion
Fortum	Outokumpu
Harvia	Ponsse
Hiab (Cargotec:in kestävyysraportti)	Puuilo
Huhtamäki	Qt Group
Kemira	Sampo
Kempower	Sanoma
Kesko	Stora Enso
Kone	Suominen
Konecranes	Terveystalo
Lassila & Tikanoja	Tietoevry
Mandatum	Tokmanni Group
Marimekko	UPM-Kymmene
Metso	Vaisala
Metsä Group	Valmet
Neste	Verkkokauppa.com
Nokia	Wärtsilä
	YIT

Liite 2

Hakusanat, joita käytettiin tunnistamaan ja löytämään lapsiin liittyvät asiakohdat:

Lapsi (laps),lasten (last), nuori (nuor), vanhempi (vanhem), child, young, parent, maternity, paternal